

Symetrická koncepce státu

Abstrakt: Doktorská práce kriticky hodnotí státovédné a politickofilozofické uchopení pojmu moderního státu, krize státu a legitimacy státu, a to z pozice široce pojaté teorie veřejné volby (politické ekonomie) v deskriptivní rovině a z pozice filozofického anarchismu v normativní rovině. Jednotícím prvkem obou paradigmat je symetrie předpokladů při analýze státu, kdy specifika státu v porovnání s dalšími společenskými institucemi nehrají roli *explanans*, nýbrž *explanandum*. Koncepty tradiční státovědy (suverenita, vůle lidu, legitimita) jsou tudíž zasazeny do kontextu obecných společenských jevů, z nichž jsou (nebo by měly být) vyvozovány.

Symetrický přístup se vymezuje především proti fiktivní povaze některých státovédných konceptů, které jsou v práci nahlíženy jako předpoklady „státovédného modelu“, jejichž nereálnost není sama o sobě na závadu uvnitř modelu, zároveň však vyvolává otázku po vnější (praktické i normativní) relevanci takového modelu.

První část práce argumentuje pro využitelnost – a nepominutelnost – politickoekonomického instrumentária (metodologický individualismus, behaviorální symetrie, tržní selhání, spontánní řád, incentive, význam institucí, behaviorální ekonomie) při analýze státu („politického trhu“). Důraz je kladen na proud teorie veřejné volby reprezentované Jamesem Buchananem a na styčné body, které tento proud sdílí se současnou českou debatou o krizi moderního státu.

Druhá část vymezuje pojem legitimacy jako morální vlastnost (ospravedlnění) státu, která zakládá jeho politickou autoritu a tomu odpovídající morální politický závazek na straně občanů (obsahovou nepodmíněnost státní moci). Předmětem práce je normativní legitimita, jejíž morální (vnější) relevance je vyvozena prostřednictvím obecných morálních imperativů. Polemika je vedena především s pojetím legitimacy jako se systémově-imanentním, a tedy soběstačným pojmem. Dále jsou diskutovány některé aspekty praktické relevance normativní legitimacy jako „regulativní ideje“ a normativní asymetrie privilegující všeobecnou politickou participaci jako nezbytnou podmínku legitimacy.

Na závěr je konstatováno, že se státovédnými koncepty by mělo být zacházeno obezřetně, s vědomím, že se jedná o modely, jejichž relevance se spíše snižuje. Naopak symetrická paradigmata - politická ekonomie a filozofický anarchismus - představují stále relevantnější alternativu pro tradiční státovédné koncepty, avšak na rozdíl od postmoderny nejsou dosud v českém politickofilozofickém diskurzu dostatečně reflektovány.

Klíčová slova: legitimita, teorie veřejné volby, filozofický anarchismus